

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Visio

Salpakierto Oy pitää hyvänä, että visioon lisättiin tiedollinen näkökulma. Ilman luotettavaa, kattavaa ja avointa tietoa jätteistä ja jätehuollosta toimialan kehittyminen tulee jatkossakin olemaan hitaampaa kuin mikä olisi mahdollista. Jätetiedon puutteet on usein yleisesti tunnistettu erääksi keskeiseksi toimialan haasteeksi.

Visio on kuvaus ”unelmien” jätehuollosta osana pitkälle kehittynyttä kiertotaloutta. Tärkeää on selkeästi tunnustaa, että kiertotalouden toteuttamiseksi tarvitaan jätehuollon kehittämisen lisäksi keskeisesti myös paljon tuotantoon ja kulutukseen liittyviä toimia. Vision saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä on kuitenkin, ainakin jossain määrin, epärealistista, koska kehittyminen edellyttää monia toimenpiteitä, joiden käytännön toteuttaminen on hidasta. Esimerkiksi säädösympäristön kehittäminen sellaiseksi, että vision toiminta olisi täysimääräisesti mahdollista tulee väistämättä kestämaan useampia vuosia. Lainsäädäntöä on tärkeää kehittää tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti, sillä tähän asti merkittävänä ongelmana on ollut sen tempoilevuus ja vastuiden sirpaloituminen. Samoin jätehuollon kehittämisen edellyttämien investointien ja toimintamallien täysimittainen suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen on väistämättä hidasta. Esimerkiksi uuden kierrätyslaitoksen matka strategisesta päätöksestä voimassa olevaan ympäristölupaan, investointipäätökseen ja edelleen toimivaan laitokseen tyypillisesti kestää monia vuosia.

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kaatopaikkojen rooli yhdyskuntajätehuollossa on merkittävästi pienentynyt jo pitkään aikaa. Jätesuunnitelmassa tulisi kuitenkin selkeämmin tunnistaa kaatopaikkojen merkitys kierrätys- ja hyödyntämiskelvottomien elinkeinoelämän ja jätteenkäsittelyn jätevirtojen kiertotalouden mukaisena käsittelyratkaisuna. Kansallisesti tulisi selkeästi määritellä ne jätevirrat, joiden prosessointi kierrätysmateriaaleiksi ei ole teknisesti ja taloudellisesti järkevää.

Kaatopaikkasijoittaminen tulisi tulevaisuudessa olla myös selkeämmin mahdollistettu yhteiskunnan häiriötilanteissa, esimerkiksi erilaiset tulipalo- ja onnettomuustilanteet, muodostuneiden poikkeuksellista jätevirtojen käsittelemiseksi, mikäli näiden jätevirtojen kierrätys- ja hyödyntäminen ei esimerkiksi tilanteen poikkeuksellisuudesta johtuen ole mahdollista. Kiertotalous edellyttää, että tuotekierroista voidaan turvallisesti poistaa ne aineet, joiden ei ole toivottamaa päätyä uusien tuotteiden mukana uudestaan markkinoille.

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

1.4 Toteutetaan jäte- ja tuotetietopalvelu

Salpakierto Oy kannattaa kaikille avointa jäte- ja tuotetietopalvelun käyttöönottoa. Palvelu helpottaisi jätehuoltoyhtiöiden mahdollisuutta tarkistaa onko jätteen kuljetusurakoitsija rekisterissä ja mitä jätteitä kyseinen urakoitsija voi kuljettaa. Palvelu helpottaa myös jätehuoltoviranomaisen tiedon saantia. Tietopalvelu helpottaisi myös alueellisen yhdyskuntajätteen kierrätysasteen ja päästöjen laskentaa, mikäli palvelun kautta on mahdollista saada tietoa alueella/kuntatasolla kerätyistä tuottajavastuujätevirroista (määrä ja laatu). Rekisterin käyttöönotossa tulee kuitenkin varmistaa rekisterin ajantasaisuus ja riittävän nopea päivittyminen. Vastuut tietojen ylläpidosta ja päivittämisestä tulee olla selkeästi määritetty ja aikataulutettu.

1.6 Edistetään yhdyskuntajätteen koostumustutkimusten tekemistä kaikilla sektoreilla

Valtakunnallisen koostumustietopankin rakentaminen on tärkeää yhdyskuntajätehuollon ja kierrätysasteen näkökulmasta. Kotitalouksien yhdyskuntajätteen koostumustutkimusten lisäksi on erityisen tärkeää varmistaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan koostumustiedon saanti. Koostumustietojen avulla pystytään selvittämään kierrätyspotentiaalia sekä kohdentamaan tarvittavia toimenpiteitä kierrätysasteen nostamiseksi. Kunnalliset jätehuoltoyhtiöt ovat tehneet kotitalouksista syntyvän yhdyskuntajätteen koostumustutkimuksia KIVOn ohjeistuksen mukaisesti, ja sitä kautta yhdyskuntajätteen koostumuksesta on tietoa. Erityisesti elinkeinotoiminnan sekä hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteistä olisi hyvä saada koostumustietoa valtakunnallisesti, jotta saataisiin kokonaiskäsitys jätteen koostumuksesta sekä erilliskeräyksen onnistumisesta. Haasteena voi olla koostumustutkimusten tekeminen ja tiedon saanti, mikäli

toimijoita ei velvoiteta tutkimusten tekemiseen vaan se perustuu vapaaehtoisiin sopimuksiin. Lisäksi koostumustutkimuksia tehtäessä olisi varmistuttava siitä, että tutkimukset tehdään kaikkialla samojen ohjeistusten mukaisesti vertailtavuuden säilyttämiseksi.

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

2.4. Julkiset organisaatiot hankkivat ympäristön kannalta kestäviä tuotteita ja ratkaisuja ja taataan KEINO-osaamiskeskuksen rahoitus

On erityisen tärkeää, että julkiset organisaatiot ottavat hankinnoissaan huomioon mm. kierrätysmateriaaleja, jotka on todettu toimiviksi hankinnan kohteena olevassa toiminnassa. Julkiset organisaatiot vauhdittavat näin materiaalien kierrätystä ja sitä kautta luodaan hyvät markkinat kierrätystuotteille. Tämä vaikuttaa myös yksityisen puolen hankintoihin. Jotta julkiset organisaatiot kirjaavat hankintoihinsa mm. kierrätysmateriaalien käytön, tulee koulutusta ja tietoisuutta hankkijoille ja julkisen organisaation alalla toimiville henkilöille lisätä. Lisäksi pitäisi luoda keinot, joilla varmistetaan, että hankinnoissa otetaan huomioon kierrätysraaka-aineiden käyttö.

2.5 Tuetaan Kestävä koulu - Hållbar skola – ohjelman käynnistämistä ja levittämistä

Salpakierron näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää, että varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oppilaat saavat tietoa kiertotaloudesta ja sen perusteista. Asenteisiin voidaan vaikuttaa ja muutos saadaan aikaiseksi tulevaisuudessa, kun tietoa kiertotaloudesta ja kestävästä elämäntavasta kerrotaan ja se on osa elämää jo varhaisessa vaiheessa.

2.8 Selvitetään kiertotalouden asettamat vaatimukset kaavoituksessa ja laaditaan ohjeistus kaavoittajille

Kaavoitus on merkittävä tekijä tulevaisuuden kiertotalouden osana. Kierrätyksen lisääntyessä tarvitsemme uusia innovaatioita ja laitoksia, jotka käsittelevät materiaaleja uusiin käyttötarkoituksiin tai palauttavat niitä samaan käyttötarkoitukseen.

Uusien alueiden löytyminen ja kaavoittaminen on kuitenkin hyvin haasteellista. Tämä tulisi tehdä helpommaksi. Ilman uusia alueita ei kiertotalous voi kehittyä.

Lisäksi tarvitsemme myös tulevaisuudessa loppusijoitusalueita. Näiden alueiden turvaaminen on taattava myös tulevaisuudessa. On huomionarvoista myös, että uudet alueet ovat riittävän lähellä synty- ja käyttöpaikkoja, jotta kiertotalous voi toimia.

2.9 Arvioidaan jäteveron muutos ja linjataan jätteenpolttoveron tarve

Jätevero koskee kaatopaikoille sijoitettua jätettä. Jäteveron ohjausvaikutus ei enää ole merkittävä, koska kaatopaikkasijoittaminen on merkittävästi pienentynyt. Jätevero tulisi mielestämme kohdistaa niihin jätevirtoihin, joihin se on kiertotalouden näkökulmasta perusteltua, eli jätevirtoihin, joissa on uskottavasti kierrätys- tai hyödyntämispotentiaalia. Haastavien jätevirtojen kierrätys- ja hyödyntämispotentiaalia olisi puolestaan huomattavasti tarkoituksenmukaisempaa kehittää kannustamalla uusiin kierrätys- ja hyödyntämisinnovaatioihin ja investointeihin.

Mielestämme on kovin aikaista lähteä linjaamaan jätteenpolttoveron tarvetta vaiheessa, jossa jätteenpolton päästöjä aiotaan vähentää green deal -sopimusmenettelyn keinoin. Kohdan otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi seuraavaksi: Arvioidaan jäteveron muutostarve ja vähennetään jätteenpoltoista aiheutuvia päästöjä/haittavaikutuksia.

2.10 Vähennetään muovijätteen määrää muovitiekartan mukaisesti ja taataan tarvittaville hankkeille rahoitus

Muovin kierrätyksen lisääminen ja uusien innovaatioiden löytäminen haasteellisten kuin myös likaisempien muovien osalta on tärkeää. Uusien ratkaisujen syntyminen vaatii rahoitusta tutkimukseen sekä uusien innovaatioiden pilotointiin. Muovi on kuitenkin myös erinomainen materiaali, jolla vähennetään mm. elintarvikehävikkiä. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, ettei tehdä päätöksiä ja linjauksia, jotka lisäävät jätteiden määrää jonkin toisen jätteen osalta. Lisäksi tulisi varmistaa myös, ettei liian tiukat säädökset ja laadun varmistukset estä kierrätysraaka-aineiden käyttöä käyttökohteet huomioiden.

2.14 Kehitetään End of Waste – menettelyjä

End of Waste- menettelyn kehittäminen on olennaista kiertotalouden vauhdittamiseksi. EoW-status pitäisi antaa samalle materiaalille samalla toimijalla samanlaisella käsittelymenetelmällä eikä sen tulisi olla ympäristölupasidonnaista vaan materiaalikohtaista. Tämä helpottaisi toiminnan laajentamista, vähentäisi kustannuksia ja ympäristövaikutuksia, kun materiaaleja voitaisiin käsitellä myös uusilla alueilla ilman ympäristölupaprosessia ja sama EoW-status olisi voimassa paikasta riippumatta.

Prosessin käsittelyaikataulua tulisi myös tarkastella, jotta liiketoiminnan aloittaminen on mahdollista. Liian pitkät aikataulut ovat kustannusten ja toiminnan näkökulmasta ongelmallisia.

3. Yhdyskuntajätteet

3.1 Selvitetään ja otetaan käyttöön tuotteiden käyttöiän pidentämistä vauhdittavaa taloudellista ohjausta

Tuotteiden käyttöiän pidentäminen on merkittävä asia kiertotalouden näkökulmasta. Taloudelliset ohjauskeinot tuotteiden valmistajille ja suunnittelijoille vaikuttavat siihen millaisia tuotteita markkinoille tuodaan. Tuotteiden käyttöiän pidentämiseen ja taloudelliseen ohjaukseen tulisi vaikuttaa laajemmin kuin vain Suomessa. Ongelma on globaali ja Suomen tulisi vaikuttaa siihen, että ohjauskeinot ovat laajemmin käytössä mm. EU:n alueella. On kuitenkin olennaista muistaa säilyttää myös Suomen kilpailukyky globaalissa markkinataloudessa.

3.3 Tuodaan korjauspalvelut näkyväksi osaksi kaupallisia toimintoja

Tuotteiden korjaukseen vaikuttaa vahvasti uuden tuotteen ja korjauksen hinnoittelu. Monesti uusi tuote on halvempi kuin vanhan korjaus. Jotta korjaustoimintaa saataisiin laajennettua siten, että sen vaikuttavuus olisi laajaa, tulisi kiinnittää huomiota mm. tuotteiden hinnoitteluun, korjattavuuteen, korjausten kustannuksiin sekä erilaisiin säädöksiin. Tätä toimintaa koskevaa yrittäjyyttä tulisi myös tukea, johon toki esitetyt toimet tähtäävätkin.

3.5 Seurannan perusteella tehdään toimia kierrätysasteen nostamiseksi

Sekajätteen laitosmaisella lajittelulla pystytään erottelemaan sekajätteen joukosta materiaaleja. Näin lajiteltujen materiaalien ongelma on kuitenkin sekajätteen joukossa oleva biojäte, joka liikaa erilleen lajitellut materiaalit. Likaantuneille materiaaleille ei tällä hetkellä ole vastaanottajia, käsittelijöitä eikä markkinoita. Niin kauan, kun sekajätteen joukossa on biojätettä siten, että se liikaa sekajätteen joukossa olevat materiaalkierrätykseen soveltuvat materiaalit tai erotelluille materiaaleille ei ole markkinoita/käsittelyä, ei lajittelulaitokset pysty nostamaan kierrätysastetta. Lajittelulaitokset toimivat hyvin materiaaleille, jotka eivät ole pilaantuneet biojätteellä. Tällaisista jätteistä lajitelluille materiaaleille on vastaanottajat ja markkinat mm. energiajätteestä lajiteltu muovi.

Ennen kuin sekajätteen lajittelulaitokset tulevat pakollisiksi olisi olennaista tarkastella uudistetun jätelain erilliskeräyksen vaikutuksia mm. biojätteen määrän vähentyminen sekajätteen joukossa. On kuitenkin selvää, että erilliskeräysvelvoitteet eivät poista sekajätteen joukosta kaikkea kierrätykseen soveltuvaa materiaalia, sillä kaikki asukkaat eivät ponnistelusta huolimatta tule lajittelemaan jätteitään sekajätteestä pois. Näin ollen lajittelulaitoksilla voi olla tulevaisuudessa oma roolinsa kierrätysasteen nostamisessa.

Olisi kuitenkin olennaista innovoida ja taloudellisesti tukea uusia käsittelyratkaisuja sekajätteestä erotelluille likaisille materiaaleille. Näiden uusien kierrätysratkaisujen kautta myös tulevaisuudessa laitosmaisella käsittelyllä on rooli kierrätysasteen nostamisessa. Lisäksi kierrätyslaitosten toimintaa voitaisiin tukea mm. poistamalla tai laskemalla energiavero.

Salpakierto näkee, että muovin ja muovipakkausten yhteiskeräys samoin kuin nykyisin metallipakkausten ja pienmetallin yhteiskeräys olisi asukkaiden ja kierrätyksen näkökulmasta hyvä asia. Onko siten tarkoituksen mukaista nostaa tämä yhdeksi ohjauskeinoksi tässä yhteydessä, kun asiaa edistetään jo kuntien ja tuottajayhteisöjen välisessä keräysyhteistyössä, on oma kysymyksensä.

Kierrätysasteen nostamisessa on olennaista myös tarkastella energiajätteen erilliskeräystä ja sen sisältämiä kierrätykseen soveltuvia materiaaleja. Erilliskerätty energiajäte ei sisällä juurikaan biojätettä, joten sen sisältämät materiaalit ovat pääasiassa puhtaita ja soveltuisivat materiaalihyötykäyttöön. Energiajätettä kerätään pääasiassa Suomessa elinkeinoelämältä. Näkemyksemme mukaan energiajätteen laitosmainen lajittelu ja siitä kaiken materiaalin erottelu materiaalihyötykäyttöön nostaisi kierrätysastetta ja vähentäisi kierrätyskelpoisen materiaalin päätymistä energiahyötykäyttöön.

Yritysten energiajäte pitää sisällään runsaasti kierrätykseen soveltuvaa muovia sekä pahvi, joka olisi mahdollista lajitella lajittelulaitoksessa erilleen ja toimittaa edelleen materiaalihyötykäyttöön.

3.6 Tehdään tutkimus sekä toteutetaan ohjauskeinoja lajittelutehokkuuden nostamiseksi

Toimenpide on kannatettava. Vastuutahoiksi on lisättävä myös kunnalliset jätelaitokset ja KIVO.

Neuvonnallisten keinojen lisäksi on panostettava koulutukseen. Koulutuksen osalta on mm. olennaista, että asuntoja suunnittelevat ja rakentavat tahot ymmärtävät kotitalouksien merkityksen kierrätysasteen saavuttamisesta. Kierrätyksen huomioiminen mm. keittiösuunnittelussa ja rakentamisessa voisi olla lainsäädännöllinen kuten mm. asuntojen oviaukkojen leveys on määritelty asetuksessa rakennusten esteettömyydessä. Olisiko kierrätysasteen nostamisen yksi ohjauskeino vaatia keittiöissä riittävät tilat kierrätyksen mahdollistamiseksi.

3.7 Poistetaan esteitä alueellisten kierrätystavoitteiden asettamisen tieltä

Alueellisten kierrätystavoitteiden asettaminen tulee nähdä pitkän aikavälin tavoitteena, koska tasapuolisten ja kohtuullisten tavoitteiden asettaminen edellyttää riittävää tietopohjaa. Sitovia alue- tai toimijakohtaisia kierrätystavoitteita ei tule asettaa puutteellisen tiedon perusteella. Ennen toimijakohtaisten velvoitteiden asettamista tulee säädöksiin varmistaa, että ko. toimijalla, esimerkiksi kunnan jätelaitoksella, on kaikki ne keinot käytössään, joita kierrätysasteen nostamiseksi tarvitaan. Näitä riittävien keinojen turvaamista toivottaisiin nostettavan suunnitelman tavoitekohtaan.

Tiedon luotettavuuden parantamiseksi olisi valtakunnallisesti päätettävä kunnan keskitettyyn kuljetukseen siirtymisestä.

3.8 Tarkennetaan jätekuljettajan velvollisuutta jätetietojen antamisesta asiakkailleen

Tuotettu jätemäärätieto auttaisi varmasti kiinnittämään huomiota jätteen syntyyn ja sen vähentämiseen, kuten on käynyt vedenkulutukselle vesimittareiden käyttöönottamisen seurauksena. Jätemäärätietojen tuottaminen asiakaskohtaisesti vaatisi kuitenkin kaikkien kerättävien jätteiden punnitsemista. Tällä hetkellä kotitalouksista kerättyä jätettä ei punnita tyhjennyksen yhteydessä kiinteistöillä. Pilotointia jätemäärien punnitsemisesta tyhjennysten yhteydessä pienillä jäteastioilla on tehty, mutta toistaiseksi nämä pilotit eivät ole johtaneet järjestelmän käyttöönottoon siinä esiintyneiden haasteiden ja hallinnoinnin vuoksi. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueella tämä ei myöskään toimisi eri kokoisten ja eri resursseilla varustettujen kuljetusyritysten vuoksi.

Tiedosta, joka tuotetaan keskimääräisten täyttöasteiden mukaan ei vaikuta todennäköisesti ohjaavasti tiedon ollessa sama tyhjennyksestä toiseen. Täyttöasteen seuranta tyhjentäjän toimesta voisi olla ratkaisu, mutta sekään ei kerro täyttä totuutta ja on riippuvainen arviota tekevästä henkilöstö.

3.9 Kehitetään kuntien hankintakäytäntöjä jätteenkuljetuksessa

Jätteenkuljetuspalveluiden hankintakäytäntöjen kehittäminen on 2021 voimaan tulleen jätelain sisältämien kuljetusmuutosten johdosta tarpeellista. Tarpeen ei ole kuitenkaan kehittää vain kuljetuspalveluja hankkivien kuntien käytäntöjä, vaan myös palveluita tarjoavien yksityisten yritysten. Erityisesti tilaajien ja tarjoajien osaamisen kehittämiseen on tarve niillä alueilla, joilla on ollut käytössä pääsääntöisesti kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmä. Siksi toimenpiteen otsikko voisikin kuulua yleisempänä siten, että kehitetään jätteenkuljetuksen hankintakäytäntöjä.

Innovatiiviset jätehuollon hankinnat liittyvät ensisijaisesti käsittelypalveluiden hankintojen kehittämiseen, eivätkä sovi tähän kohtaan suoraan. Niistä voisi tarvittaessa olla jopa oma toimenpidekohtansa tässä jätesuunnitelmassa.

3.10 Selvitetään mahdollisuutta tarkentaa jätelainsäädännön neuvontavelvoitteita

Kunnalliset jätehuoltoyritykset tekevät vahvaa tiedotusta ja neuvontaa jo nykyisin. Olisi erityisen tärkeää panostaa myös elinkeinotoiminnan lajitteluneuvontaan ja määritellä kenen vastuulla tämän neuvonnan järjestäminen on.

3.11 Kehitetään jätehuollon hintaohjausta kierrätykseen kannustavaksi

Kuntaliitossa on parhaillaan käynnissä hanke, jossa keväällä 2022 on laatia taksan laatimisen ohjeistusta. Siinä mukana myös KIVO ja YM. Samassa yhteydessä tullaan pohtimaan asukkaiden hintaohjauksen kehittämistä.

On kuitenkin huomattava, että kunnissa hintaohjauksen mahdollisuudet riippuvat jätehuollon kokonaisjärjestelyistä ja muun muassa mahdollisesti käytössä oleva sekajätteen kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmä rajoittaa hintaohjauksen mahdollisuutta. Myös kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoiminnan korvauksiin liittyvä sääntely saattaa osaltaan rajoittaa kunnan jätelaitoksen mahdollisuuksia 'innovatiiviseen hintaohjaukseen.'

3.12 Otetaan käyttöön pohjoismainen jätepiktogrammijärjestelmä

Kansallisesti yhtenäinen tuotepakkausten ja jätelajien merkitsemisjärjestelmä selkeyttäisi asukkaiden näkökulmasta tällä hetkellä sekavia lajitteluohjeistuksia ja mahdollistaa valtakunnallisen lajitteluneuvonnan toteuttamisen.

3.15 Kokeillaan uusia palveluja uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämiseksi

Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmän alueilla palveluiden kehittäminen niin taajamissa kuin haja-asutusalueilla on haastavaa. Kunnan keskitetty järjestelmä mahdollistaisi palveluiden kehittämisen keskitetysti. Keskitetty ratkaisu olisi kuitenkin oltava sekä haja-asutusalueella että taajamassa, jotta palveluiden kehittäminen olisi mahdollista volyymien ja kustannusten näkökulmasta.

4. Pakkausjätteet

ei lausuttavaa

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

ei lausuttavaa

6. Biohajoavat jätteet

ei lausuttavaa

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

7.7 Valvontaa ja täytöntöönpanoa jakelijan ja tuottajayhteisön tiedottamisvelvollisuudesta tehostetaan

Ehdotetut toimenpiteet ovat kannatettavia. Kauppojen yhteydessä olevien vastaanottopisteiden käytettävyyden ja löytämisen osalta olisi tärkeää, että kierrätyspisteet olisivat helposti asiakkaiden saavutettavissa ja niille olisi selkeät ja näkyvät opasteet. Vain harvassa kaupassa pisteet on sijoitettu ja merkitty siten, että ne on helposti asiakkaiden löydettävissä.

8. Rakentamisen jäte

ei lausuttavaa

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

ei lausuttavaa

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

ei lausuttavaa

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

ei lausuttavaa

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Rusanen Johanna
Salpakierto Oy